

Archeologisch vooronderzoek
Verkaveling Smekenstraat Oostmalle

COLOFON

Opdracht:

Archeologisch   vooronderzoek   verkaveling
Smekenstraat Oostmalle

Opdrachtgever:

Alain Lordon
OZCS Midden-Kempen
Oude Molenstraat 11
2390 Westmalle

Opdrachthouder:

SORESMA nv
Britselei 23
2000 Antwerpen

Tel 03/221.55.00
Fax 03/221.55.03
www.soresma.be

kwaliteitslabel
ISO 9001:2000

Identificatienummer:

129594

Datum:

Januari 2010

status / revisie:

definitief

Vrijgave:

Jan Parys, Contractmanager

Projectmedewerkers:

Mervis Dirk, Edith Goudie-Falckenbach en Jeroen Vanden Borre

© Soresma 2010

Zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van Soresma mag geen enkel onderdeel of uittreksel uit deze tekst worden weergegeven of in een elektronische databank worden gevoegd, noch gefotokopieerd of op een andere manier vermenigvuldigd.

Inhoud

<i>Inhoud</i>	<i>1</i>
<i>1 Samenvatting</i>	<i>3</i>
<i>2 Inleiding</i>	<i>4</i>
<i>2.1 Algemeen</i>	<i>4</i>
<i>2.2 Doel van het onderzoek</i>	<i>4</i>
<i>2.3 Opzet van het rapport</i>	<i>4</i>
<i>2.4 Methode</i>	<i>5</i>
<i>3 Aard van de bedreiging</i>	<i>6</i>
<i>4 Bodemkundige en landschappelijke gegevens</i>	<i>7</i>
<i>4.1 Bodemkaarten</i>	<i>7</i>
<i>4.2 Landschapsvorming</i>	<i>7</i>
<i>5 Archeologische gegevens</i>	<i>8</i>
<i>6 Het proefsleuvenonderzoek</i>	<i>9</i>
<i>6.1 Methode</i>	<i>9</i>
<i>6.2 Sporen en structuren</i>	<i>11</i>
<i>6.3 Vondsten</i>	<i>16</i>
<i>7 Waardering</i>	<i>17</i>
<i>8 Aanbeveling</i>	<i>18</i>

Prospectie

Vergunningsnummer: 2009/230

Aanvrager: MERVIS Dirk

Naam site: omgeving Smekenstraat OOSTMALLE

1 **Samenvatting**

In opdracht van het OZCS Midden-Kempen heeft Soresma een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd voorafgaand aan de aanleg van de verkaveling Smekenstraat, Oostmalle. De oppervlakte van dit terrein bedraagt ca. 7.238 m², waarvan minstens 12% (869 m²) diende archeologisch onderzocht te worden.

De aanleg van een verkaveling brengt bodemingrepen met zich mee: naast de aanleg van nutsleidingen en een rijbaan worden ook huizen gebouwd.

Soresma is nagegaan wat de impact is van de geplande werken op eventueel aanwezige archeologische waarden. Ook heeft Soresma door middel van een proefsleuvenonderzoek de archeologische waarden proberen duiden en waarderen.

Verschillende onderzoeken in het verleden, onder meer van het Vlaams Instituut Voor Onroerend Erfgoed toonden aan dat in de omgeving van de toekomstige verkaveling drie sites aanwezig waren. Centraal Archeologisch inventarisnummer 105683 bevatte prospectievondsten, namelijk begravingssporen, uit de IJzertijd. Het CAI-nummer 101893 bevat bewoningssporen uit de 18de eeuw. Het CAI-nummer 105314 tenslotte is een weg uit de Romeinse Tijd.

Het terrein bevat geen noemenswaardige archeologische waarden. Gelet op de lage archeologische verwachting als gevolg van een pluggenbodem en de schijnbare afwezigheid van belangrijke archeologische waarden adviseert Soresma dan ook voorafgaand aan de werken geen archeologisch vervolgonderzoek uit te voeren.

2   *Inleiding*

2.1   *Algemeen*

In opdracht van het OZCS Midden-Kempen heeft Soresma een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd voorafgaand aan de aanleg van de verkaveling Smekenstraat te Oostmalle.

In het kader van het 'archeologiedecreet' (decreet van het Vlaams Parlement 30 juni 1993, houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium, inclusief de latere wijzigingen) en het uitvoeringsbesluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop archeologische waarden zich bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist, in samenspraak met Agentschap R-O Vlaanderen, eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaand aan de bouw van de school. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden.

Het plangebied beslaat een zone aan de Smekenstraat te Oostmalle in Malle.

Het archeologisch vooronderzoek is uitgevoerd op 26 augustus 2009 door Dirk Mervis, Edith Goudie-Falckenbach en Jeroen Vanden Borre. Contactpersoon bij de bevoegde overheid, Agentschap R-O Vlaanderen, is Alde Verhaert. Contactpersoon bij de opdrachtgever OZCS Midden-Kempen is de heer Alain Loridon.

2.2   *Doel van het onderzoek*

Het onderzoek wil een degelijk en onderbouwd advies geven voor eventueel archeologisch vervolgonderzoek. Daartoe worden enerzijds de impact van de geplande werken onderzocht en anderzijds eventuele archeologische waarden gesitueerd en gewaardeerd.

2.3   *Opzet van het rapport*

Vanuit de overheid worden vooralsnog geen algemeen geldende eisen gesteld aan een archeologisch bureauonderzoek. Agentschap R-O Vlaanderen heeft in een specifiek Programma van Eisen voorwaarden opgesteld waaraan het voorliggend onderzoek moet voldoen.

Na de samenvatting en dit inleidend hoofdstuk wordt de bedreiging geschetst. Vervolgens wordt stilgestaan bij de bekende historische, archeologische en bodemkundige gegevens uit het plangebied en omgeving. Daarna worden de resultaten van het veldwerk voorgesteld. Uiteindelijk volgt een synthese en een advies voor eventueel vervolgonderzoek.

2.4   ***Methode***

Soresma heeft in eerste fase getracht zoveel mogelijk relevante informatie te verwerven over het plangebied en de toekomstige ingrepen. Daarbij is onder andere gebruik gemaakt van de CAI (Centrale Archeologische Inventaris), de bodemkaart, de geomorfologische kaart en de bouwplannen van de verkaveling. Op basis van deze informatie is een archeologische verwachting opgesteld. Er is ook uitvoerig gesproken met mensen die een goede kennis hebben van de historische en archeologische waarde van de omgeving van het plangebied.

3 *Aard van de bedreiging*

Aan de Smekenstraat in Oostmalle worden verkavelingwerken uitgevoerd op de percelen 150c en 179c (Afdeling 2, Sectie B) (Afbeelding 1).

De aanleg van een verkaveling brengt bodemingrepen met zich mee: een rijbaan en ondergrondse nutsleidingen zullen aangelegd worden. Eveneens worden op het terrein verschillende woningen gebouwd. Deze gezamenlijke ingrepen hebben een duidelijk nefaste invloed op eventuele archeologische waarden. Indien er archeologische waarden aanwezig zijn, worden zij geheel of gedeeltelijk vernietigd.

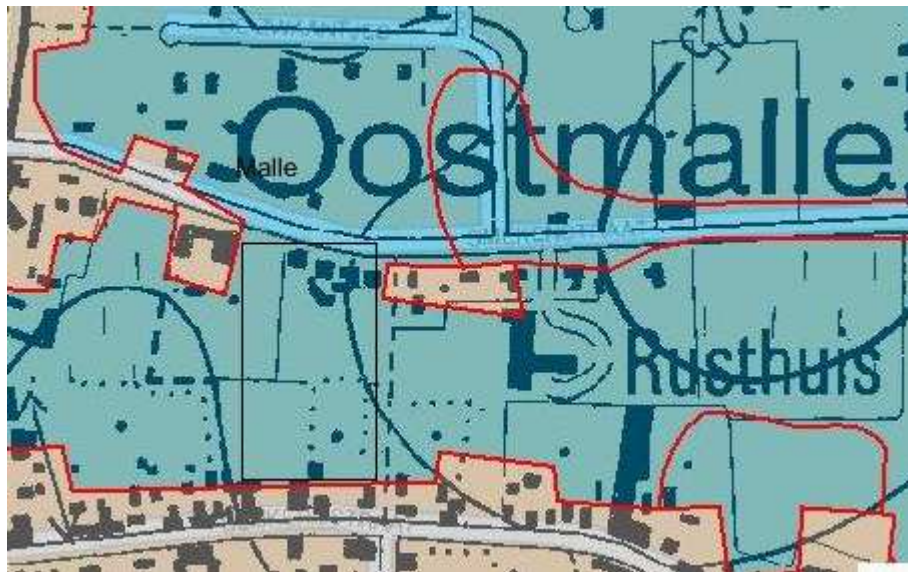

Afbeelding 1. Ligging van het terrein

4 *Bodemkundige en landschappelijke gegevens*

4.1 *Bodemkaarten*

Op de bodemkaart is het plangebied niet bebouwd. Het perceel werd grotendeels ingekleurd als matig droge zandbodem met dikke antropogene humus A horizont. Het proefsleuvenonderzoek bevestigde de gegevens van de bodemkaart (zie verder).

Afbeelding 2. Bodemkaart van de te onderzoeken zone.

4.2 *Landschapsvorming*

Het landschap van de Noorderkempen overschrijdt de Belgisch-Nederlandse grens en wordt verder afgebakend door het estuarium Polderlandschap met krekens in het westen en noorden, het hoevelandschap met populierenweiden in het oosten en het landschap van de Zuiderkempen in het zuiden.

In het landschap van de Noorderkempen zelf onderscheidt men drie kleinere eenheden, namelijk het stuifzandcomplex van Kalmthout, het gebied rond en onmiddellijk ten zuidwesten van Wustwezel en een groter bebost gedeelte, namelijk het gebied ten oosten van de lijn Meer-Vlimmeren. De gebieden Kalmthout-Nieuwmoer en Loenhout-Minderhout-Oostmalle-Brecht zijn minder bosrijk. Het zijn open weidelandschappen met lineaire afsluitingen.

5 *Archeologische gegevens*

Op de CAI (Centrale Archeologische Inventaris van het Vlaams Instituut voor Onroerend Erfgoed) krijgen we een gedeeltelijk beeld van het archeologisch belang van de omgeving van het plangebied.

Verschillende onderzoeken in het verleden, onder meer van het Vlaams Instituut Voor Onroerend Erfgoed, toonden aan dat in omgeving van de toekomstige verkaveling drie CAI-nummers aanwezig waren.

Nummer 105683 is gelegen op de "Bloedberg" te Oostmalle . De site bevatte meerdere structuren, onder andere urnen uit een voor-Romeinse tijd.

Het CAI-nummer 101893 wordt geïnterpreteerd als een site met walgracht uit de achttiende eeuw. De site is gelegen aan de Blijkerijstraat 1 te Oostmalle.

Het derde en laatste CAI-nummer 105314 is gelegen aan de Hoogstraatsebaan. Het gaat hier over een Romeinse weg van Bavai naar Utrecht.

6 *Het proefsleuvenonderzoek*

6.1 *Methode*

Er werden twee sleuven aangelegd in de lengterichting van het terrein zodat de huidige functie als parking gewaarborgd kon blijven. Alles samen werd ongeveer 860 m² sleuven aangelegd, wat overeenkomt met 12 % van het totale onderzoeksgebied.

De meest westelijke sleuf op het terrein, werkput 1, was 115 meter lang en 2,5 meter breed, met twee kijkvensters van ongeveer 4 meter lang en 3 meter breed ter hoogte van spoor 1.3. Ze werd tot een diepte van ca 1 meter uitgediept.

Afbeelding 3. Kijkvensters in proefsleuf 1. Centraal ligt spoor 3.

Ten oosten en parallel aan werkput 1 werd werkput 2 aangelegd. Deze werkput was eveneens 115 meter lang maar 4,5 meter breed.

Afbeelding 4. Proefsleuf 2

Het proefsleuvenonderzoek had een prospectief karakter. Bedoeling was na te gaan of in het plangebied archeologische waarden aanwezig waren en wat waarde en conservering was van deze resten. Er diende advies te worden gegeven over een eventueel vervolgonderzoek.

Het proefsleuvenonderzoek bevestigt de informatie van de bodemkaart. Tijdens het onderzoek werd duidelijk dat de bodem gelegen in het onderzoeksgebied voornamelijk een antropogeen karakter had. Onder de antropogene laag, die op sommige locaties tot 70 cm

dik kon zijn, werd een podzolbodem aangetroffen, met een kenmerkende humus horizont en op sommige locaties ook een ijzerhorizont (zie afbeelding 11).

De B-horizont was echter dermate beperkt waardoor de bioturbatie tot ver in de moederbodem doordrong, wat de herkenning van sporen bemoeilijkte. Ook was het noordelijke deel van proefsleuf 1 verstoord door recente vergravingen.

6.2 Sporen en structuren

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werd de zone onderzocht in twee werkputten.

In werkput 1 werd in het noordelijk deel een verstoorde zone aangetroffen (zie eerder). De aanlegdiepte van proefsleuf 1 varieerde tussen 23,54 m TAW en 23,42 m TAW. In deze zone werden 3 sporen aangetroffen. Deze werden respectievelijk Wp 1 VI 1 Sp 1, Wp 1 VI 1 Sp2 en Wp 1 VI 1 Sp 3 genoemd, waarbij het eerste spoor het meest noordelijke is. De eerste twee sporen zijn beide langwerpige en kruisen de proefsleuf. De sporen liggen onderling een meter van elkaar verwijderd. Vermoedelijk waren beide sporen een gracht of greppel, die gebruikt werd als afbakening van een perceelsgrens. De greppels waren aanwezig in het profiel en liepen door het esdek..

Afbeelding 5. Wp 1 VI 1 Sp 1

Spoor 3 werd een twintig tal meter verder zuidwaarts aangetroffen. Het gaat hier om een rechthoekige verkleuring in de moederbodem. Aangezien kortbij 2 recente weipalen werden aangetroffen wordt het vermoeden gewekt dat ook dit spoor toegeschreven kan worden als paalkuil voor een weidepaal.

Afbeelding 6. Wp 1 VI 1 Sp 3

Afbeelding 7. Wp 1 VI 1 Sp 3 (coupe)

Zoals eerder vermeld werd in geen van de drie sporen aardewerk of artefacten gevonden om een datering te staven.

Werkput 2 werd, zoals eerder vermeld, oostelijk van werkput 1 aangelegd. De aanlegdiepte van proefsleuf 2 varieerde van noord tot zuid tussen 24,01 m TAW en 23,43 m TAW. Ook hier werden 3 sporen aangetroffen. Deze werden respectievelijk Wp 2 VI 1 Sp 1, Wp 2 VI 1 Sp 2 en Wp 2 VI 1 Sp 3 genoemd.

Spoor 1 werd vrij ver noordwaarts gevonden in sleuf 2. Het behelst hier een polygonale vorm die werd geïnterpreteerd als een kuil. In de coupe van dit spoor werden geen artefacten gevonden, waardoor een datering niet sluitend is. Op afbeelding 8 is te zien hoe de kuil vanaf het huidige maaiveld is ingegraven. Eveneens zijn er de aard en vorm van het spoor die doen vermoeden dat het spoor recent van aard is.

Afbeelding 8. Wp 2 VI 1 Sp 1 (het fotobord geeft een foutief spoornummer weer)

Afbeelding 9. Wp 2 VI 1 Sp 1 coupe

Spoor 2 en 3 zijn de twee grachtjes uit proefsleuf 1 die doorlopen in deze werkput en deze ook kruisen. Hierdoor wordt de stelling van afsluitings- of perceleringsgrachtjes versterkt.

Afbeelding 10. Wp 2 VI 1 Sp 3

Afbeelding 11. Wp 1 VI 1 profiel

6.3 Vondsten

Tijdens het onderzoek werden geen kenmerkende vondsten gevonden in de sporen. Losse vondsten werden wel aangetroffen in de antropogene laag, gaande van middeleeuwse keramiek tot modern aardewerk.

Geen van de gecoupeerde sporen leverde enige bruikbare vondst op.

7 *Waardering*

Op basis van de hierboven vermelde gegevens en het proefsleuvenonderzoek is het mogelijk tot een archeologische verwachting te komen voor het hele plangebied. De verwachting beperkt zich tot het plangebied en tot de geplande verstoring.

De CAI-nummers tonen aan dat buiten het plangebied archeologische sporen uit de Romeinse periode en de Nieuwe Tijd aanwezig zijn

Heel de onderzochte zone is gesitueerd onder een dikke antropogene laag, waardoor de archeologische sporen goed bewaard werden.

Het proefsleuvenonderzoek toonde aan dat er enkele sporen aanwezig waren in het plangebied, die echter geen vondsten opleverden. De sporen zijn voornamelijk perceelsbegrenzings (grachten) en een (recente) paalkuil waarvan de datering niet altijd duidelijk is. In het plangebied zijn geen bewoningssporen gevonden.

Samenvattend kan gesteld worden dat tijdens het proefsleuvenonderzoek geen noemenswaardige archeologische waarden zijn aangetroffen. Soresma beveelt geen vervolgonderzoek aan.

8   ***Aanbeveling***

Op basis van het gevoerde bureauonderzoek en proefsleuvenonderzoek raad Soresma aan dat in het plangebied geen verder archeologisch onderzoek dient te gebeuren.

Bijlagen

1. Afbeeldingen in rapport
2. Sporenlijst archeologisch onderzoek
3. Fotolijst archeologisch onderzoek
4. Kaarten proefsleuvenonderzoek

1. Afbeeldingenlijst in het rapport

Afbeelding 1: Ligging van het terrein

Afbeelding 2: Bodemkaart van de te onderzoeken zone

Afbeelding 3: Kijkvenster in proefsleuf 1.

Afbeelding 4: Proefsleuf 2

Afbeelding 5: Wp 1 VI 1 Sp 1 (zie Fotolijst nr. 2)

Afbeelding 6: Wp 1 VI 1 Sp 3 (zie Fotolijst nr. 4)

Afbeelding 7: Wp 1 VI 1 Sp 3 (coupe)

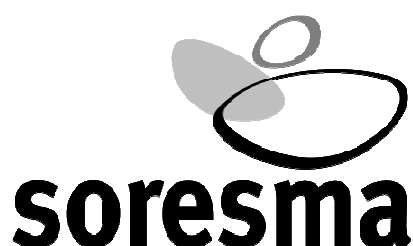
Afbeelding 8: Wp 2 VI 1 Sp 1

Afbeelding 9: Wp 2 VI 1 Sp 1 (coupe)

Afbeelding 10. Wp 2 VI 1 Sp 3

Afbeelding 11: profiel werkput 1

2. Sporenlijst archeologisch onderzoek

Sporenlijst archeologisch onderzoek
 Archeologisch vooronderzoek
 Verkaveling Smekenstraat Oostmalle
 Projectnummer: 129594
 Projectverantwoordelijke: Dirk Mervis
 Locatie: Oostmalle
 Handtekening controle:

Werkput	Spoor	Vulling	Aard	Textuur	Kleur	Vorm	Opmerkingen
1	1	Zand	Gracht	Fijnkorrelig	Donker grijsbruin	Langwerpig	- Fotolijst nr. 2 - Geen archeologische vondsten - Homogene laag - weinig ijzerbrokjes
1	2	Zand	Gracht	Fijnkorrelig	Donker bruin	Langwerpig	- Fotolijst nr. 3 - Geen archeologische vondsten - Heterogene lagen met vlekken en stukjes ijzer
1	3	Zand	Paal	Fijnkorrelig	Zwartgrijs Gele vlekjes	Rechthoekig	- Fotolijst nr. 4 - Geen archeologische vondsten - Heterogene laag met ijzerstukjes en HK spikkels
2	1	Zand	Kuil	Fijnkorrelig	Bruingrijs	Polygonaal	- Fotolijst nr. 6 - Geen archeologische vondsten - HK spikkels en verbrande leem
2	2	Zand	Gracht	Fijnkorrelig	Donker grijsbruin	Langwerpig	- Fotolijst nr. 7 - Geen archeologische vondsten - Heterogene laag met ijzervlekjes, HK spikkels en moederbodem vlekjes
2	3	Zand	Gracht	Fijnkorrelig	Donker grijsbruin Lichtbruin	Gracht	- Fotolijst nr. 8 - Geen archeologische vondsten - Heterogene laag met

ijzervlekjes, HK spikkels en
vlekken moederbodem

3. Fotolijst archeologisch onderzoek

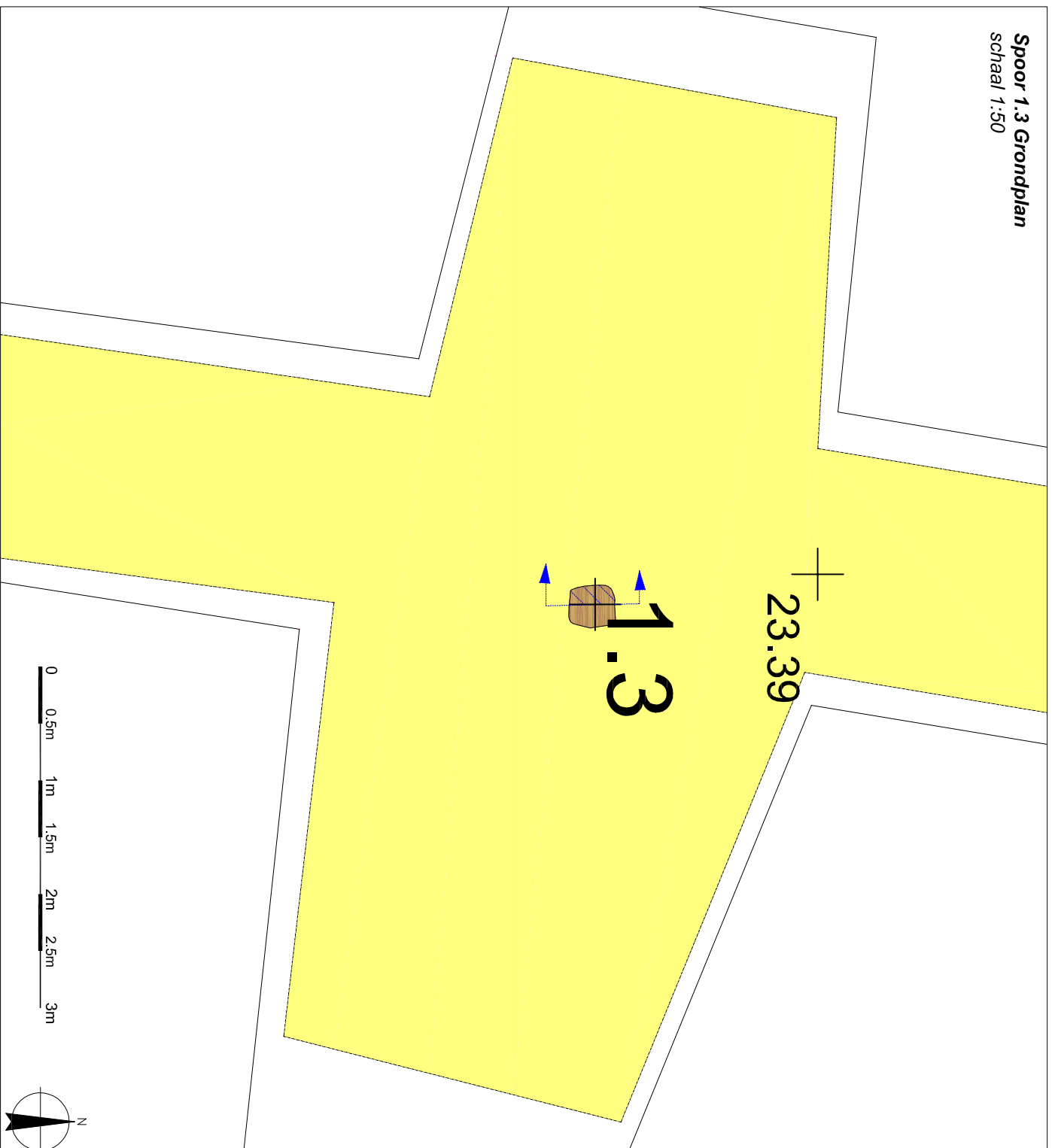

Fotolijst archeologisch onderzoek
 Archeologisch vooronderzoek
 Verkaveling Smekenstraat Oostmalle
 Projectnummer: 129594
 Projectverantwoordelijke: Dirk Mervis
 Locatie: Oostmalle
 Handtekening controle:

Fotonummer	Spoor	Werkput	Vulling	Opmerkingen
1		1		129594_001 t.e.m. 129594_006 en 129594_029, 129594_030
2	1	1		129594_007 t.e.m. 129594_015
3	2	1		129594_016 t.e.m. 129594_023
4	3	1		129594_024 t.e.m. 129594_027 en 129594_032 t.e.m. 129594_035
5		2		129594_065 t.e.m. 129594_067 en 129594_028
6	1	2		129594_058 t.e.m. 129594_061 en 129594_078 t.e.m. 129594_081
7	2	2		129594_052 t.e.m. 129594_057 en 129594_070 t.e.m. 129594_077
8	3	2		129594_039 t.e.m. 129594_051

4. Kaarten proefsleuvenonderzoek

Spoor 1.3 Grondplan
schaal 1:50

Proefsleufonderzoek Smeckenstraat
Gemeente Oostmalle
OZCS Midden Kempen

Spoer 1.3

Kaartnummer 2

verklaring

 Moederbodem

 Spoor

 Gecoupeerde zone

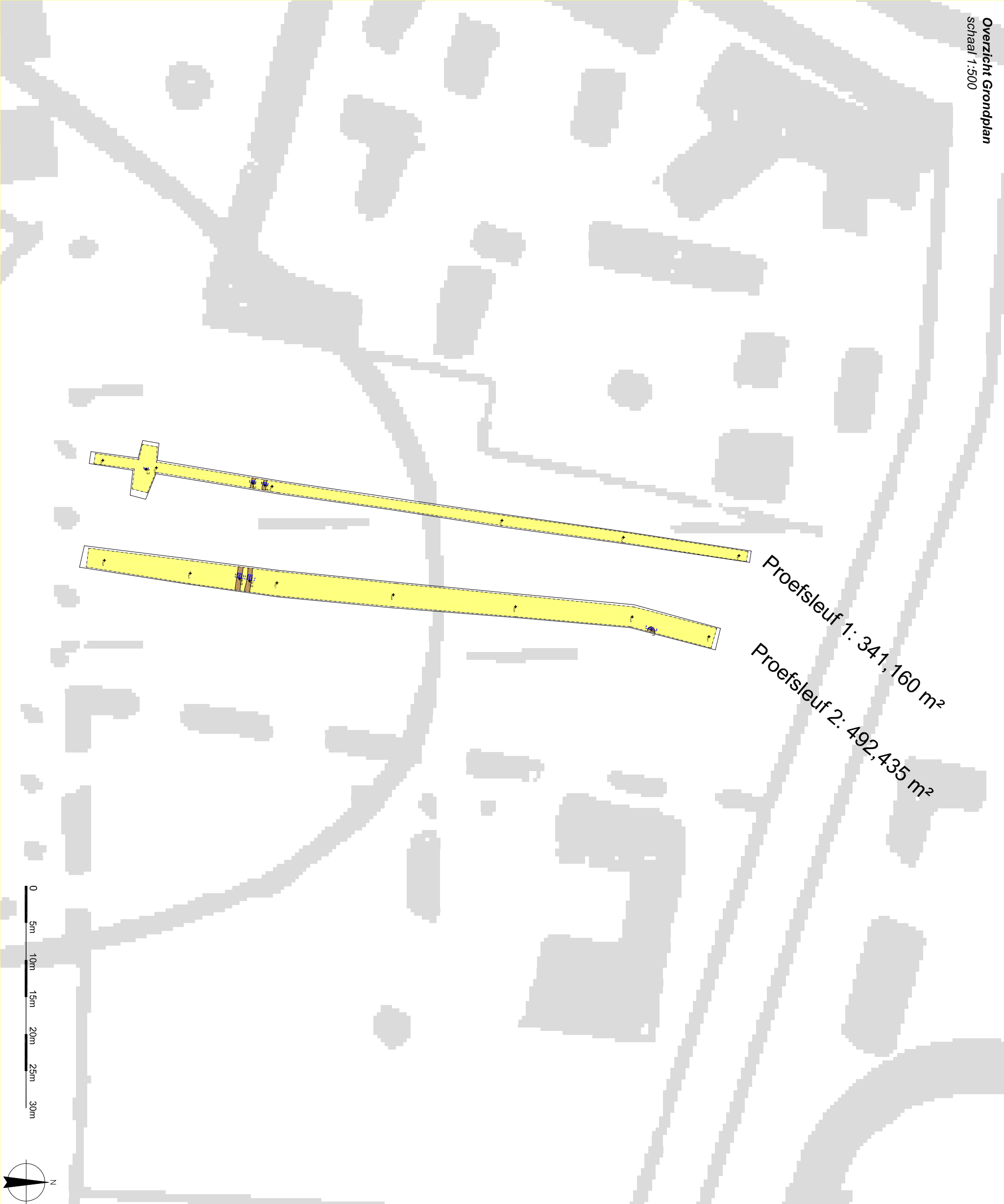
 Topografische kaart

schaal 1:50

formaat A4

datum 27-08-2009

doc.nr. dlm/129594.dwg

Overzicht

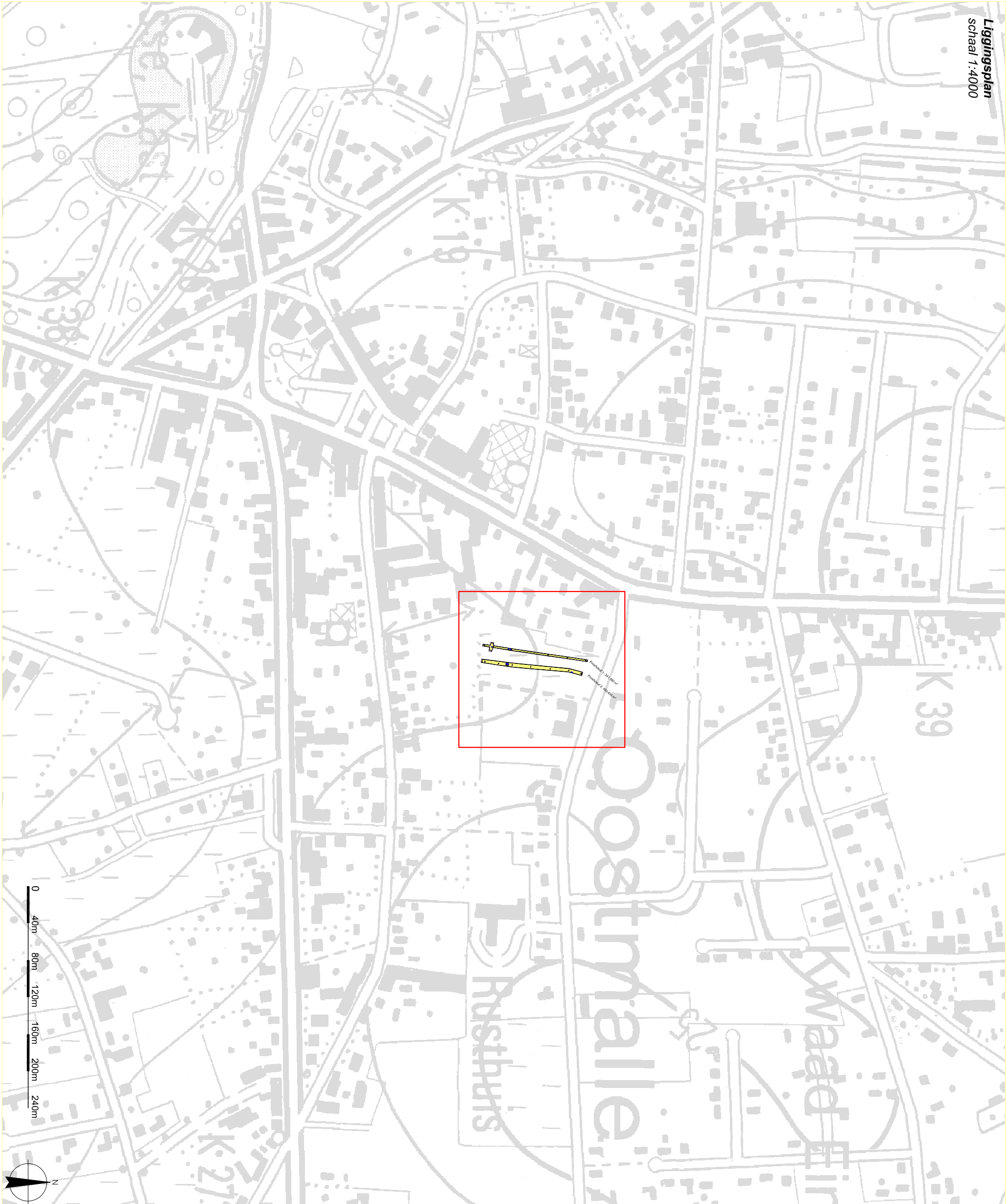
Kaartnummer 1

verklaring

- Moederbodem
- Spoor
- Gecoupeerde zone
- Topografische kaart

schaal	1:500
formaat	A3
datum	27-08-2009
doc.nr.	d1m/129594.dwg

Ligingsplan

Kaartnummer 4

verklaring

Moederbodem

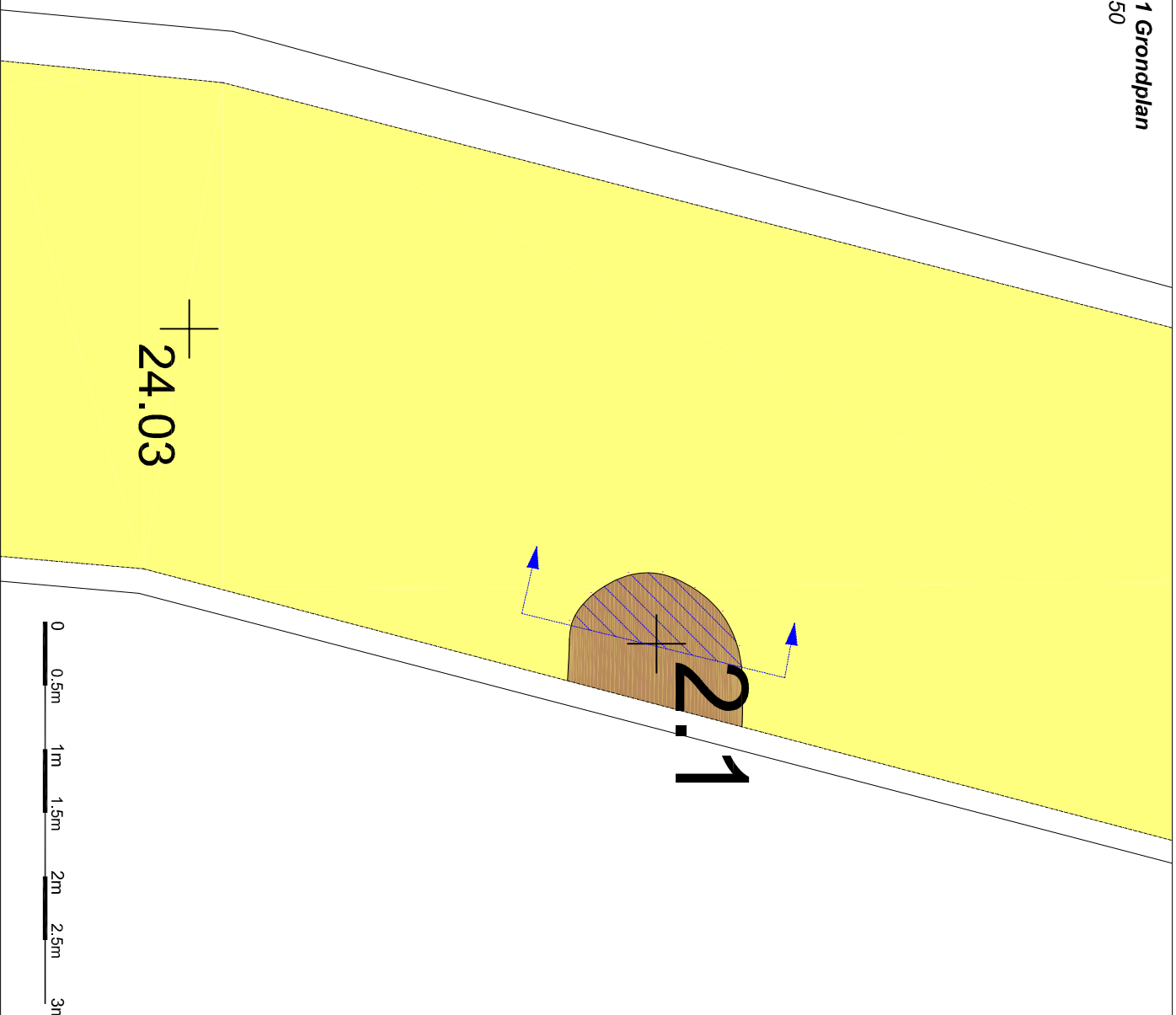
Spoor

Gecoupeerde zone

Topografische kaart

schaal	1:4000
formaat	A3
datum	27-08-2009
doc.nr.	d1m/129594.dwg

Spoor 2.1 Grondplan
schaal 1:50

Proefsleufonderzoek Smeckenstraat
Gemeente Oostmalle
OZCS Midden Kempen

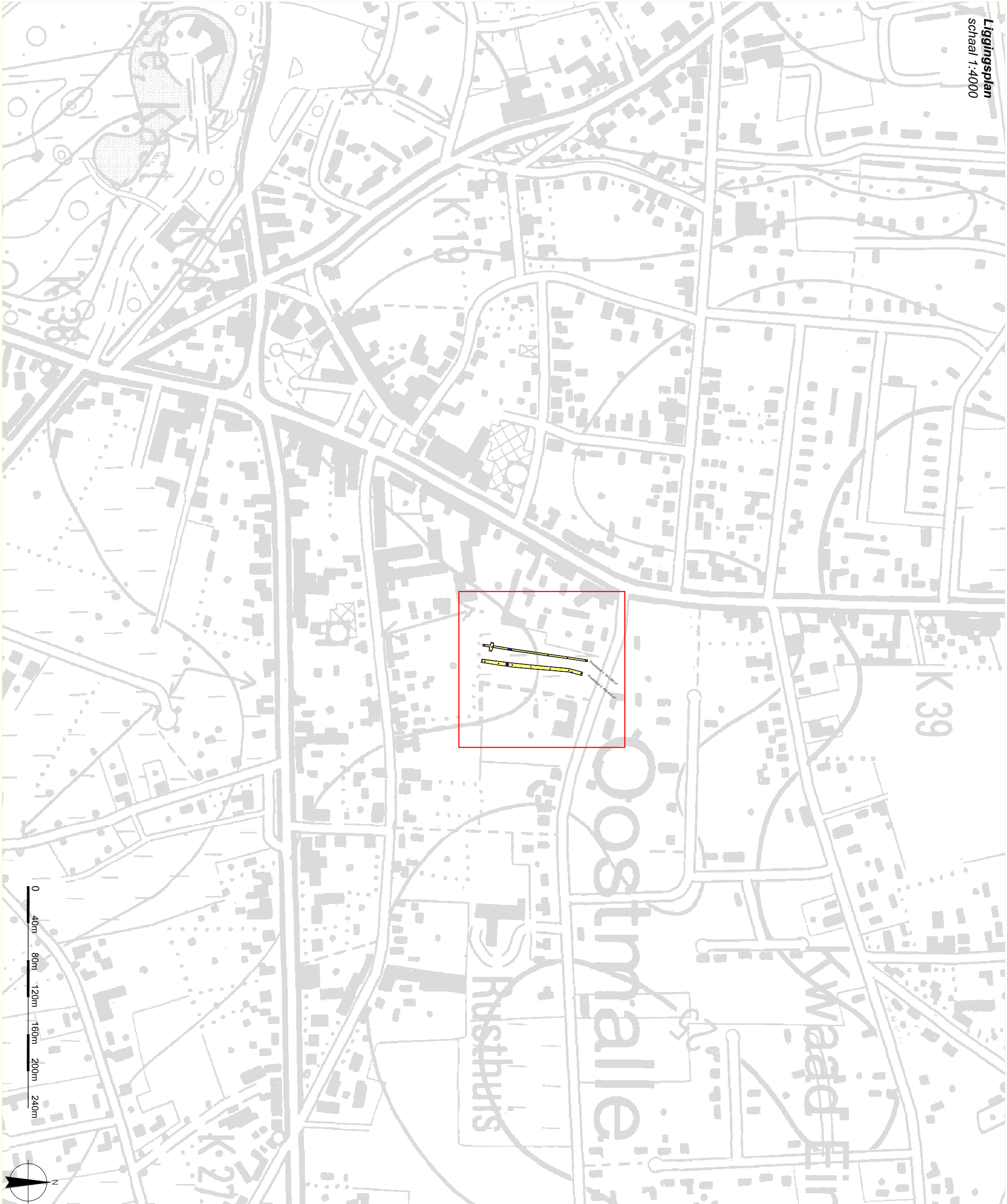
Spoer 2.1

Kaartnummer 3

verklaring

	Moederbodem
	Spoer
	Gecoupeerde zone
	Topografische kaart

schaal	1:50
formaat	A4
datum	27-08-2009
doc.nr.	d1m/129594.dwg

Proefsleufonderzoek Smekenstraat
Gemeente Oostmalle
OZCS Midden Kempen

Ligingsplan

Kaartnummer 4

verklaring

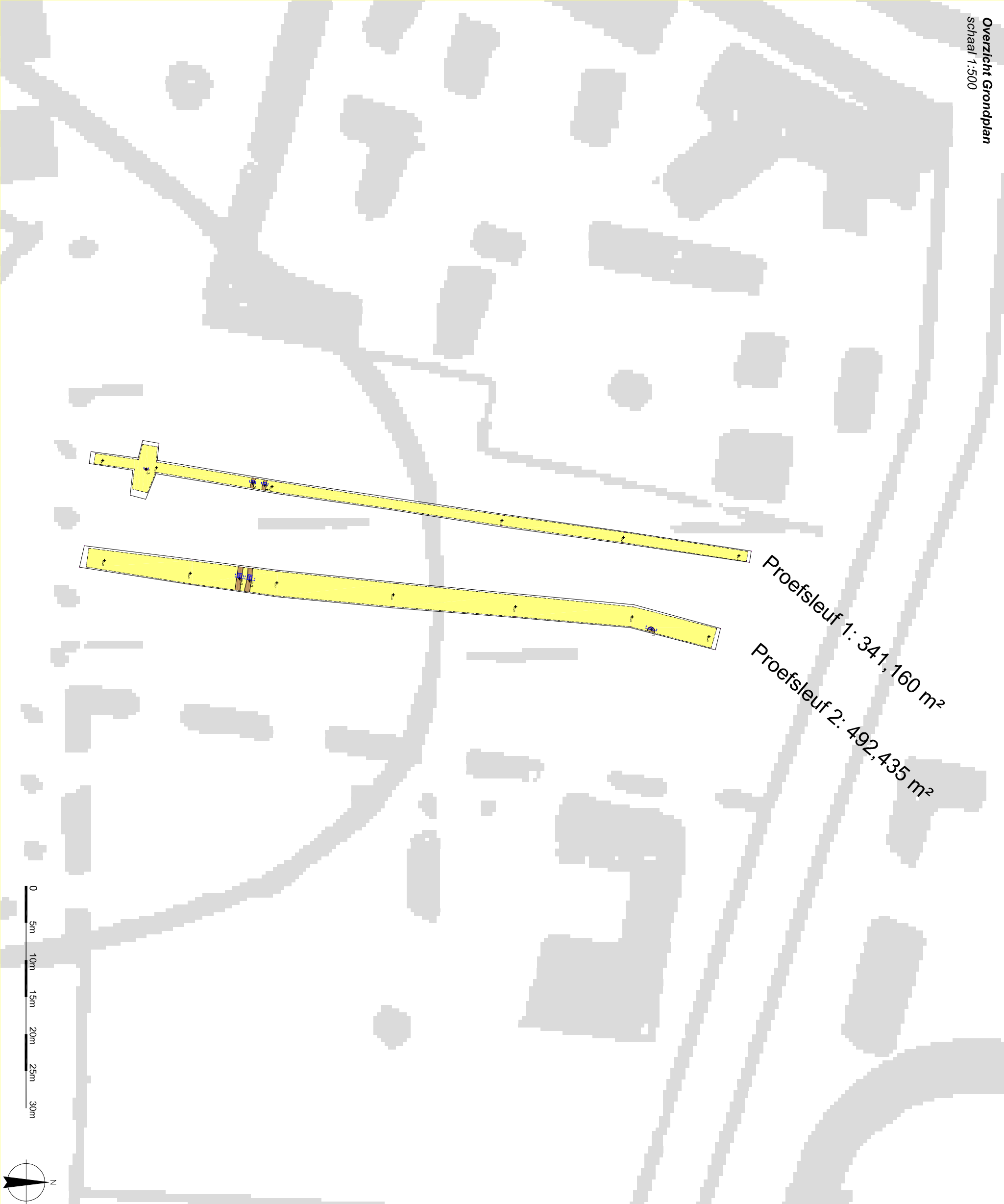
Moederbodem

Spoor

Gecoupeerde zone

Topografische kaart

schaal	1:4000
formaat	A3
datum	27-08-2009
doc.nr.	d1m/129594.dwg

Overzicht

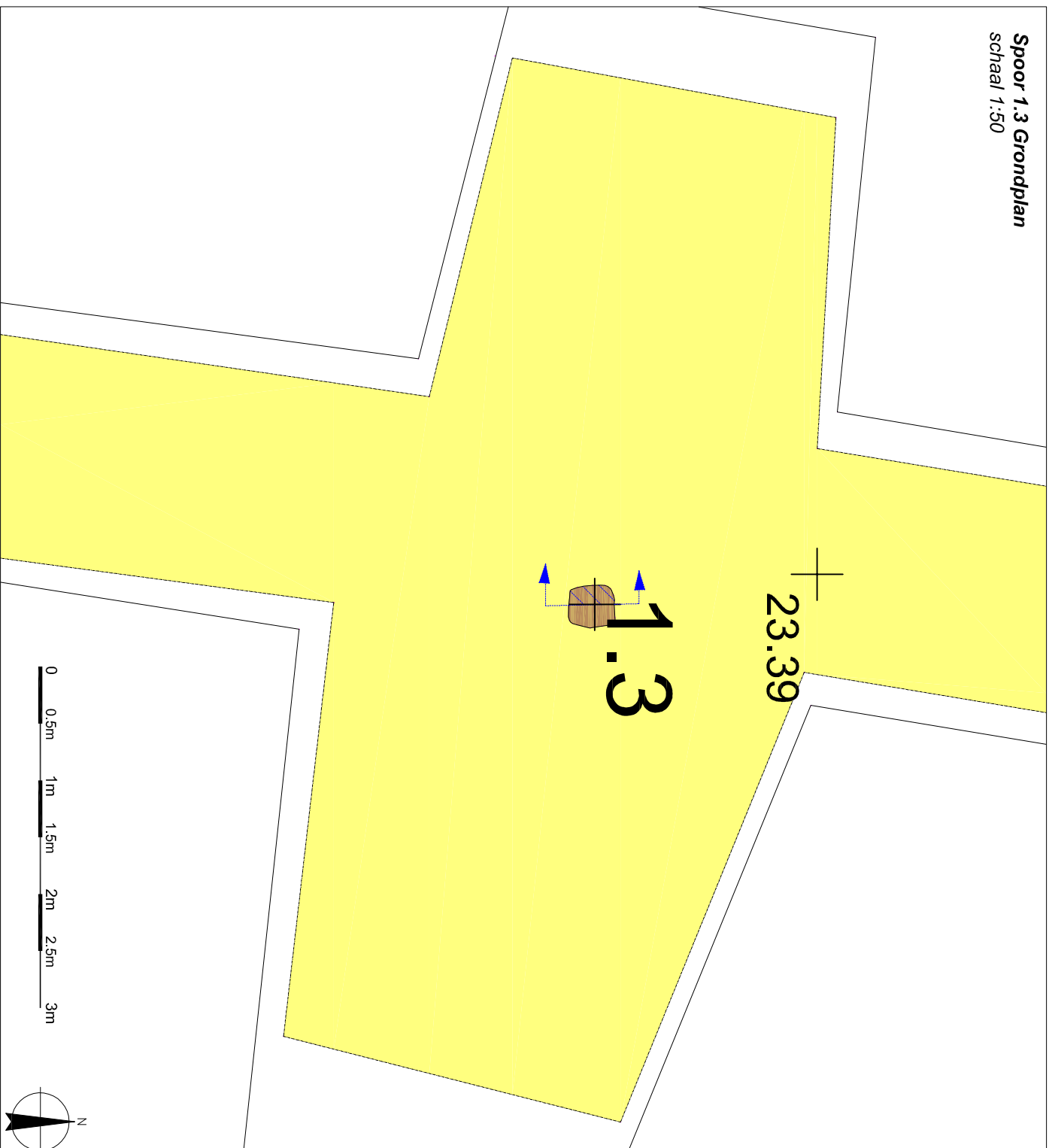
Kaartnummer 1

verklaring

- Moederbodem
- Spoor
- Gecoupeerde zone
- Topografische kaart

schaal	1:500
formaat	A3
datum	27-08-2009
doc.nr.	d1m/129594.dwg

Spoor 1.3 Grondplan
schaal 1:50

Proefsleufonderzoek Smeckenstraat
Gemeente Oostmalle
OZCS Midden Kempen

Spoer 1.3

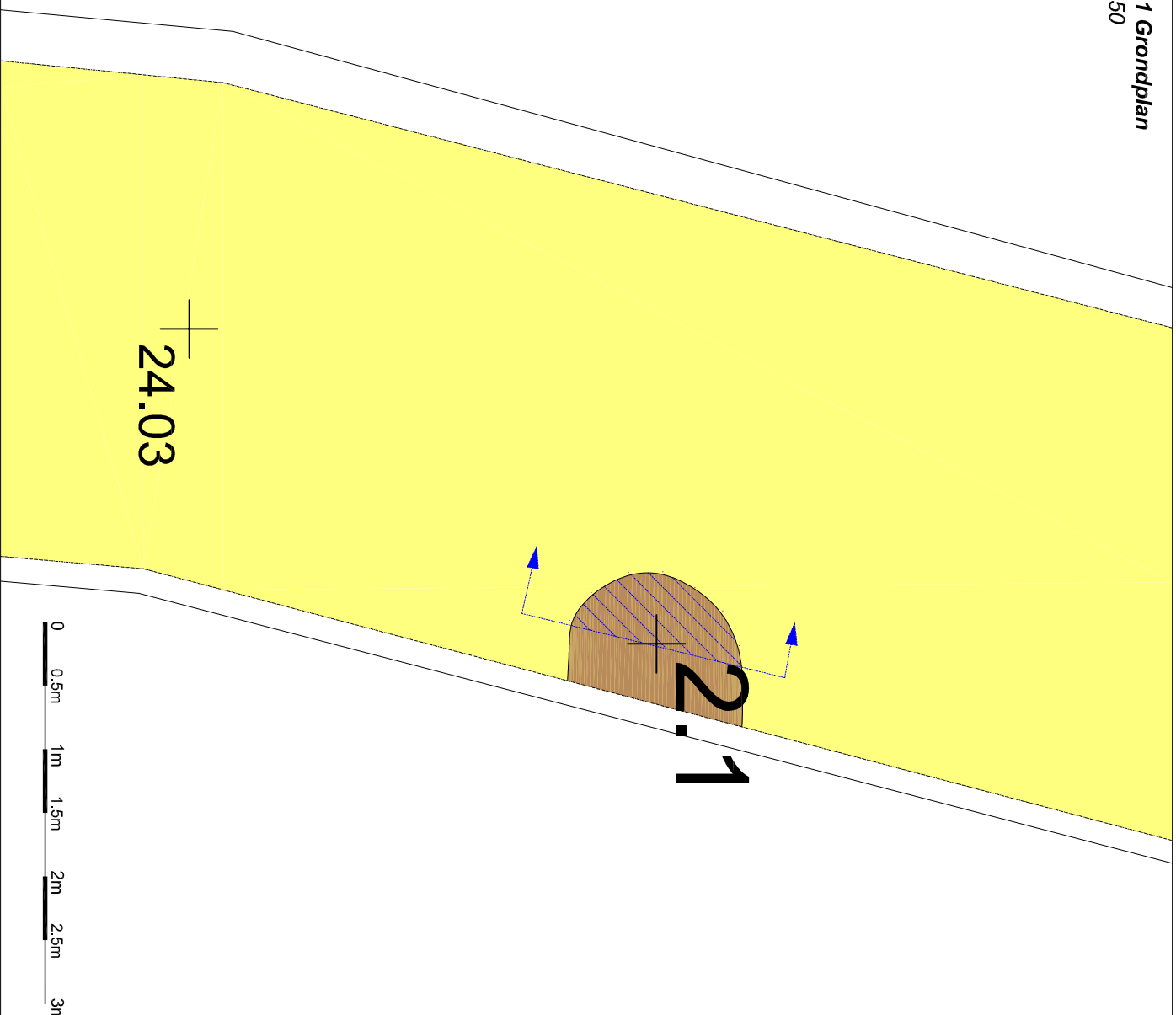
Kaartnummer 2

verklaring

- Moederbodem
- Spoor
- Gecoupeerde zone
- Topografische kaart

schaal 1:50
formaat A4
datum 27-08-2009
doc.nr. dlm/129594.dwg

Spoor 2.1 Grondplan
schaal 1:50

Proefsleufonderzoek Smeckenstraat
Gemeente Oostmalle
OZCS Midden Kempen

Spoer 2.1

Kaartnummer 3

verklaring

- Moederbodem
- Spoer
- Gecoupeerde zone
- Topografische kaart

schaal 1:50

formaat A4

datum 27-08-2009

doc.nr. dlm/129594.dwg